

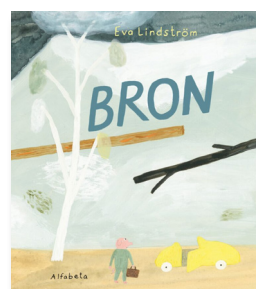
HANDLEDNING

Rekommenderas för förskolebarn 3–6 år

En handledning av Malin Wedsberg

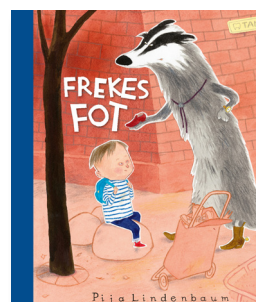
BRON

Text och bild: Eva Lindström

FREKES FOT

Text och bild: Pija Lindenbaum

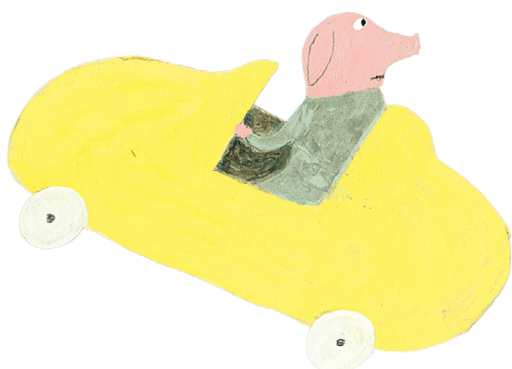
VALDEMAR i Stora Skogen

Text och bild: Maria Jönsson

Introduktion

Den här handledningen vänder sig till dig som arbetar med förskolebarn. Här finns förslag på när, var och hur ni kan ha högläsning på förskolan samt konkreta tips och inspiration hur man kan arbeta med bilderböckerna *Bron*, *Frekes fot* och *Valdemar i Stora Skogen*.

När, var, hur?

När ska man läsa?

Låt inte läsning bli något som bara sker spontant eller i väntan på något, före lunch eller under vilan.

Planera läsningen och se den som en aktivitet, precis som rytmik, naturrutor etc.

Läs gärna samma bok flera gånger. Ta fram böcker ni redan läst, berätta tillsammans med barnen och locka fram vad de kommer ihåg av berättelsen.

Ur Läroplan för förskolan:

”Språk, lärande och identitetsutveckling hänger nära samman. Förskolan ska därför lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt. Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter.”

Läsmiljön

Böckernas placering och tillgänglighet på förskolan är viktig. Gör en boklåda, sätt upp lister eller hyllor i barnens höjd. Det ska finnas möjlighet för barnen att själva sätta sig ner med en bok.

För högläsningen, välj gärna ett avskilt rum eller en läshörna där barnen kan ta del av boken i lugn och ro och inte blir störda av den övriga verksamheten. Dessutom känner barnen att det här är något viktigt, inte något man avbryter när som helst.

Sitt gärna med barnen i en halvcirkel framför dig. Det är bra att kunna ha ögonkontakt med alla barn. Har ni tillgång till en digital whiteboard, använd gärna den till att projicera bokens bilder på väggen eller en annan stor yta.

Hur ska man läsa?

Läs högt! Låt barnen vara med och svara på frågor, dra slutsatser och använda sin fantasi! När man läser aktivt med barn ökar deras läsförståelse, ordförråd och analysförmåga.

Hur du läser har stor betydelse för barnens upplevelser:

- Förbered läsningen genom att själv läsa den aktuella boken i förväg
- Läs med inlevelse och intonation
- Gör rörelser som interagerar med texten (vinka, låtsas dricka, smyg osv.)

Arbetsgång

Före läsningen av varje bok

Förbered läsningen genom att gå igenom svåra ord och uttryck som barnen kommer att möta i texten. Men tänk också på att vissa ord förklaras bäst i sitt sammanhang och kan vara bättre att ta upp under läsningen.

Svåra ord och uttryck i *Bron*

norrut, kilometer

Väderstreck och längdmått är abstrakta uttryck för förskolebarn. Väderstreck kan du som pedagog förklara genom att berätta att det är som tänkta linjer (rita gärna) som är riktade åt norr, söder, väster och öster. Väderstrecken hjälper oss att visa åt vilket håll vi ska gå och åka.

Kilometer är ett avstånd, det berättar hur långt det är mellan två platser. När vargen säger att det är tre och en halv kilometer till bron, kan du exemplifiera med att det är lika långt som från förskolan till lekparken/centrum eller liknande.

Svåra ord och uttryck i *Frekes fot*

väck, otålig, spanar, utsikt, genvägen, lunka, vaktis, fräscht, kvitto

Svåra ord och uttryck i *Valdemar i stora skogen*

kotletter, slånbarssnåret, nynnar, yr, flämtar

Titta på omslaget

- ▶ Vad föreställer bilden?
- ▶ Vilka kan de här figurerna vara?
- ▶ Vad tror ni boken kommer att handla om? Varför tror ni det?

Gå en bildpromenad

En bildpromenad är att man tillsammans med barnen "läser bilderna" innan man läser texten. Detta för att skapa förståelse, nyfikenhet och intresse. Vad händer i bilden och vad tror ni kommer att hända?

Sätt ord på vad ni ser på bilderna: "Jag ser en gris som kör bil" (*Bron*). "Jag ser en skog med en väg och en massa fotspår." (*Valdemar i stora skogen*)

Under läsningen av varje bok

Stanna upp under läsningen och ställ frågor. Genom att prata om texten kan man lägga grunden till läsförståelse redan innan barnen själva kan läsa. Alternativt ställer du frågorna efter att ni har läst böckerna. Och kom ihåg – det finns inga rätta svar på frågorna. Samtalets syfte är att väcka nyfikenhet, stimulera barnens fantasi, öka deras läsförståelse, ordförråd och analysförmåga.

Tänk också på att det finns mycket att upptäcka i böckernas illustrationer, sådant som inte berättas i texten.

Samtalsfrågor till *Bron*

- ▶ Vart är grisen på väg, tror du?
- ▶ Varför stoppar vargen grisen?
- ▶ Vem tror du har målat tavlan som föreställer en bro?
- ▶ Vilka kan det vara som besöker vargarna ibland?
- ▶ Tror du att det finns en bro? Varför/varför inte?
- ▶ Om det finns en bro, varför säger fågeln att det inte gör det?
- ▶ Om det inte finns någon bro, varför säger vargen det och varför hittar han på att den är trasig?

Samtalsfrågor kring bilderna i *Bron*

- ▶ Vad har hänt med träden som grisen kör förbi?
- ▶ Vad bjuder vargarna på, mer än kaffe?
- ▶ Berätta hur det ser ut i vargarnas hus.
- ▶ Ser du något på bilderna som berättar vad vargarna gör på dagarna (spelar trumpet, hugger ved)?

Samtalsfrågor till *Frekes fot*

- ▶ Varför har Freke på sig sina nya skor när han går och lägger sig, tror du?
- ▶ Varför har skon och foten försvunnit, tror Freke? Vad tror du?
- ▶ På vilka ställen letar Freke efter sin sko och sin fot?
- ▶ Vad får fiskaren för napp?
- ▶ Vad tror du att flickan med den röda luvan heter? Påminner hon om någon annan du läst om?
- ▶ Tror du att det finns en skofångare?
- ▶ Vad menar skolbarnen när de ropar: "Tycker du att det är normalt eller?" Vad är normalt?
- ▶ Varför tänker polisen inte spana efter Frekes fot och sko?
- ▶ Har du längtat efter något som du inte hittat, men märkt att du klarar dig bra ändå?

Samtalsfrågor kring bilderna i *Frekes fot*

- Vem delar Freke rum med?
- Berätta vad sotaren uppe på taket ser när han tittar sig omkring.
- Vilka sporter kan man ägna sig åt i sporthallen?
- Vad finns det på hyllorna hos skomakaren?
- Var någonstans äter Freke sin matsäck?
- Leta i boken efter borttappade skor. Var hittar du dem?

Samtalsfrågor till *Valdemar i stora skogen*

- Valdemar har blivit så stor att han får gå själv till farfar. Vad mer får man göra när man är stor?
- Varför måste Valdemar ha på sig den röda luvan, tror du?
- Hur känner lillasyster Linn när hon inte får gå med till farfar?
- Hur känner du när du inte får följa med till platser eller människor som du vill besöka?
- Hur kommer det sig att Valdemar går vilse i Stora skogen?
- Vad gör Valdemar när jägaren siktar på honom med geväret?
- Hur hittar Valdemar till slut till farfar?
- Har du gått vilse någon gång? Berätta!
- Har du hört någon annan berättelse om ett barn med röd luva som går vilse i skogen? Vad har den sagan för likheter med berättelsen om Valdemar och vad är annorlunda?

Samtalsfrågor kring bilderna i *Valdemar i stora skogen*

- Berätta – hur ser det ut i Stora skogen?
- Vem är det som smyger efter Valdemar i Stora skogen?
- Jägaren säger att han har så konstiga kläder på sig för att Valdemar inte ska se honom. Varför syns jägaren inte så bra i sina kläder?

Efter läsningen av varje bok

Sammanfatta tillsammans

Vad handlade boken om? Hur började den? Vad hände sedan? Hur slutade sagan?

Fantisera vidare – vad händer när berättelsen är slut?

- Vart tror du grisen är på väg? Kommer han fram dit någon gång? (*Bron*)
- Tror du att Freke hittar sin sko och sin fot någon gång? Tycker han ens att det är viktigt att hitta dem? (*Frekes fot*)
- Vad händer när Valdemar, Linn och farfar har ätit klart? (*Valdemar i stora skogen*)

Dramatisering

Att dramatisera en berättelse ökar läsförståelsen och tränar barnens fantasi, uttrycks- och samarbetsförmåga. Efter att ha läst boken högt, en eller flera gånger, så läser du den igen samtidigt som barnen gestaltar vad som händer.

- Innan ni sätter igång, samtala tillsammans om hur barnen kan gestalta karaktärerna genom ord, handlingar, kroppsspråk och ansiktsuttryck.
- Antingen låter ni hela gruppen vara med och spela de olika figurerna, även om berättelsen bara innehåller några få ”roller” (det gör inget om det blir flera Freke eller flera Valdemar), eller så turas barnen om att dramatisera och kompisarna får agera publik.
- Det kan också vara roligt att dramatisera med hjälp av leksaker. Låt gosedjur och dockor spela de olika rollerna!

Språklekar

De här språklekarna är inspirerade av Bornholmsmodellen.

Språklekar till *Valdemar i stora skogen*

- Prata om de olika djuren som Valdemar möter i Stora skogen och de djur som han sjunger om – en hare, en skata, en myra – och fråga vilka fler djur som finns i en skog.
- Be barnen att komma på vilka ljud som de här djuren gör, t.ex: Hur surrar ett bi? Hur piper en fågel? Hur låter en hare?
- Vilka fler ljud kan Valdemar höra i skogen? Här kan ni knastra som ett löv och susa som träden.
- Be barnen skapa hela meningar där ljuden ingår, t.ex: Valdemar hör en kraxande kråka.

Ord kan vara korta eller långa oavsett vad de betyder, vilket inte är så enkelt eller självklart för förskolebarn. Ett exempel är "tåg" och "motorcykel" där barnen kan tro att "tåg" är det längsta ordet eftersom ett tåg är längre och större än en motorcykel.

Plocka ut ordpar från berättelsen om Valdemar där det ena ordet är ljudmässigt kortare, men beskriver något som är mycket större eller längre.

Fråga barnen vilket ord som är längst:

skog	gammelgran
jägare	lillasyster
lya	slånbärssnår

Fortsätt med fler ord, t.ex:

val	bläckfisk
bil	skalbagge
hus	nyckelpiga

Språklek till *Frekes fot*

Visa barnen att ett ord kan vara sammansatt av flera ord. Låt dem försöka komma på vilka nya ord som kan bildas om man sätter ihop två ord.

- Barnen ska hålla upp sina händer en bit ifrån varandra – varje hand symboliserar ett ord. T. ex. står den ena handen för ”mat” och den andra för ”säck”. Nu ska barnen föra samman händerna. Vad blir det för ord? Kom på fler ord som kan bildas tillsammans med ”mat”, kom på fler som kan bildas tillsammans med ”säck”.

Prova med flera sammansatta ord från *Frekes fot*.

mat	säck
mat	bord
sko	låda
sko	fångare
tand	läkare
ljus	skylt
sport	hall
polis	station

